

ДЕКЛАРАЦІЙНА КАМПАНІЯ – 2024

РОЗ'ЯСНЕННЯ ЩОДО ФІНАНСОВОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

В ДОПОМОГУ СУБ'ЄКТАМ ДЕКЛАРУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНСПЕКЦІЇ УКРАЇНИ

(актуальні станом на 21.02.2025 р.)

У цих Роз'ясненнях вживаються такі скорочення:

Закон – Закон України «Про запобігання корупції»;

Порядок № 252/23 – Порядок заповнення та подання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, затверджений наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 08.11.2023 № 252/23.

Члени сім'ї суб'єкта декларування

Хто належить до членів сім'ї суб'єкта декларування?

Членами сім'ї суб'єкта декларування є (ст. 1 Закону, примітка до ст. 46 Закону):

1) особа, яка перебуває у шлюбі із суб'єктом декларування (чоловік / дружина) станом на останній день звітного періоду, – незалежно від спільного проживання із суб'єктом декларування упродовж звітного періоду;

2) діти суб'єкта декларування до досягнення ними повноліття, незалежно від їх спільного проживання із суб'єктом декларування упродовж звітного періоду;

3) будь-які особи, які станом на останній день звітного періоду (за умови спільного проживання із суб'єктом декларування впродовж 30 календарних днів, що передували останньому дню звітного періоду) або сукупно протягом не менше 183 днів протягом року, що передує року подання декларації:

- спільно проживали;
- були пов'язані спільним побутом;
- мали взаємні права та обов'язки із суб'єктом декларування (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких не мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно проживали із суб'єктом декларування, але не перебували у шлюбі.

Усі інші особи, за відсутності хоча б однієї із вказаних вище ознак, для цілей декларування не вважаються членами сім'ї суб'єкта декларування. Наприклад, особи, які за відсутності вказаних ознак спільно орендують (використовують) житло, проживають в одній квартирі, кімнаті у гуртожитку, готелі тощо.

Хто належить до членів сім'ї суб'єкта декларування, крім його подружжя та неповнолітніх дітей?

Членами сім'ї суб'єкта декларування, які не є його подружжям або неповнолітніми дітьми станом на останній день звітного періоду, є **будь-які особи, які проживали спільно з суб'єктом декларування, були пов'язані спільним побутом, мали з ним взаємні права та обов'язки** станом на останній день звітного періоду (за умови спільного проживання із суб'єктом декларування впродовж 30 календарних днів, що передували останньому дню звітного періоду) або сукупно протягом не менше 183 днів протягом року, що передує року подання декларації (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких не мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно проживали із суб'єктом декларування, але не перебували у шлюбі. Усі інші особи, за відсутності хоча б однієї із вказаних вище ознак, для цілей декларування не вважаються членами сім'ї суб'єкта декларування (наприклад, особи, які за відсутності вказаних ознак спільно орендують (використовують) житло, проживають в одній квартирі, кімнаті у гуртожитку, готелі тощо).

Які особливості зазначення інформації про членів сім'ї суб'єкта декларування у декларації при звільненні?

Положення Закону про те, що членами сім'ї є особи, які сукупно протягом не менше 183 днів протягом року, що передує року подання декларації, спільно проживали, були пов'язані спільним побутом, мали взаємні права та обов'язки із суб'єктом декларування, не може бути 60 застосоване до декларації при звільненні, оскільки така декларація охоплює період часу поточного року. Тобто у декларації при звільненні членами сім'ї суб'єкта декларування є відповідні особи, які впродовж 30 календарних днів, що передували останньому дню звітного періоду, спільно проживали, були пов'язані спільним побутом, мали взаємні права та обов'язки із суб'єктом декларування.

! Вказане тут правило не застосовується до декларації при звільненні, яка охоплює весь звітний рік (з 01 січня до 31 грудня включно), тобто до декларації, поданої особою, яка звільняється або іншим чином припиняє діяльність 31 грудня.

Чи вважається членом сім'ї суб'єкта декларування його колишній чоловік / дружина?

Якщо шлюб було припинено у звітному періоді, то при вирішенні цього питання слід зважати на термін «члени сім'ї», зазначений у ст. 1 Закону, примітці до ст. 46 Закону.

Приклад 1. Шлюб розірвано у звітному періоді (тобто станом на кінець цього періоду чоловік та жінка не є подружжям). Колишнє подружжя після розлучення жодних стосунків не підтримувало та проживало окремо один від одного. У такому випадку колишній чоловік / дружина не є членом сім'ї суб'єкта

декларування – незалежно від того, протягом якого часу у звітному періоді тривав шлюб. Аналогічно у разі смерті одного з подружжя або оголошення його померлим у звітному періоді (правило про «183 дні» в такому випадку не застосовується).

Приклад 2. Шлюб розірвано у звітному році. Після розлучення колишнє подружжя проживало разом, було пов'язано спільним побутом, мало взаємні права і обов'язки, у тому числі весь грудень звітного року. У такому випадку колишній чоловік / дружина є членом сім'ї суб'єкта декларування як особа, яка спільно проживає, але не перебуває у шлюбі, оскільки має ознаки члена сім'ї.

Приклад 3 Шлюб розірвано у звітному році. Після розлучення колишній чоловік та дружина проживали разом, були пов'язані спільним побутом, мали взаємні права та обов'язки сукупно не менше 183 днів протягом звітного року. З 30 листопада звітного року (у тому числі 31 грудня) не проживали разом, не були пов'язані спільним побутом, не мали взаємних прав і обов'язків. У такому випадку колишній чоловік / дружина є членом сім'ї суб'єкта декларування, оскільки були наявні ознаки членів сім'ї більше ніж 183 дні упродовж звітного року. Дані про об'єкт декларування, який перебував у володінні або користуванні суб'єкта декларування або членів його сім'ї, зазначаються у декларації, якщо такий об'єкт перебував у володінні або користуванні станом на останній день звітного періоду (за умови, що право володіння або користування виникло не менше ніж за 30 календарних днів, що передували останньому дню звітного періоду) або протягом не менше половини днів протягом звітного періоду (абз. 3 ч. 2 ст. 46 Закону). Тому суб'єкт декларування повинен вказати у відповідних розділах декларації відомості про всі об'єкти, що належать колишньому чоловікові / дружині та якими суб'єкт декларування володів, користувався не менше половини днів протягом звітного періоду, навіть якщо такий чоловік / дружина більше не є членом сім'ї суб'єкта декларування.

Чи вважається членом сім'ї суб'єкта декларування його дитина, яка у звітному періоді досягла повноліття?

Тільки за умови, якщо дитина спільно проживала, була пов'язана спільним побутом, мала взаємні права та обов'язки із суб'єктом декларування сукупно протягом не менше 183 днів протягом звітного року або станом на останній день звітного періоду (за умови 61 спільного проживання із суб'єктом декларування впродовж 30 календарних днів, що передували останньому дню звітного періоду).

Чи є членом сім'ї суб'єкта декларування особа, яка у звітному періоді померла (визнана померлою)?

Ні. Відомості про померлу особу не підлягають відображенню у розділі 2.2 «Інформація про членів сім'ї суб'єкта декларування» декларації, в тому числі за умови, якщо така особа сукупно не менше 183 днів протягом року спільно проживала, була пов'язана спільним побутом, мала взаємні права та обов'язки із суб'єктом декларування (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких не мають

характеру сімейних). Об'єкти декларування, які на будь-якому речовому праві належали померлій особі, не підлягають відображенню у декларації, крім випадків:

- набуття суб'єктом декларування або членом його сім'ї (тобто родичами померлої особи) права власності на такі об'єкти в порядку спадкування;
- володіння, користування суб'єктом декларування та/або членом його сім'ї об'єктами, які належали померлій особі, не менше половини днів протягом звітного періоду або станом на останній день звітного періоду (за умови, що право володіння або користування виникло не менше ніж за 30 календарних днів, що передували останньому дню звітного періоду).

Чи є членом сім'ї особа, з якою суб'єкт декларування проживав спільно весь рік, крім грудня?

Так. Якщо особи:

- не укладали шлюбу;
- сукупно не менше 183 днів протягом року спільно проживали, були пов'язані спільним побутом, мали взаємні права та обов'язки (крім тих, які не мають характеру сімейних);
- весь грудень (у тому числі 31 грудня) проживали окремо, такі особи вважаються членами сім'ї.

Чи зазначаються відомості про неповнолітню дитину члена сім'ї суб'єкта декларування, яка проживає окремо?

Ні. До членів сім'ї суб'єкта декларування належать неповнолітні діти саме суб'єкта декларування, навіть за умови окремого від нього проживання (ст. 1 Закону). Неповнолітньою дитиною суб'єкта декларування в такому випадку вважається:

- 1) неповнолітня дитина, біологічним батьком чи матір'ю якої є суб'єкт декларування (рідні діти);
- 2) неповнолітня дитина від попереднього шлюбу чоловіка або дружини суб'єкта декларування, яку такий суб'єкт усиновив (удочерив).

Неповнолітня дитина від попереднього шлюбу чоловіка або дружини суб'єкта декларування, яка не є його рідною дитиною та не була ним усиновлена, може вважатися його членом сім'ї лише за умови спільного проживання, пов'язаності спільним побутом, наявності взаємних прав та обов'язків із суб'єктом декларування сукупно протягом не менше 183 днів протягом звітного року або станом на останній день звітного періоду (за умови спільного проживання із суб'єктом декларування впродовж 30 календарних днів, що передували останньому дню звітного періоду). За відсутності таких умов вона не є членом сім'ї суб'єкта декларування

Як визначати спільне проживання суб'єкта декларування з іншою особою за відсутності офіційно зареєстрованого шлюбу? Чи потрібно встановлювати цей факт у суді?

Закон не передбачає обов'язку суб'єкта декларування звертатися до суду для встановлення факту спільного проживання. Водночас, щоб особа вважалася членом сім'ї суб'єкта декларування для цілей декларування, вона повинна проживати спільно із суб'єктом декларування станом на останній день звітного періоду (за умови спільного проживання із суб'єктом декларування впродовж 30 календарних днів, що передували останньому дню звітного періоду) або сукупно протягом не менше 183 днів протягом року, що передує року подання декларації, а також одночасно бути пов'язаною спільним побутом та взаємними правами і обов'язками із суб'єктом декларування (ст. 1, примітка до ст. 46 Закону). Це не стосується дружини / чоловіка суб'єкта декларування, його неповнолітніх дітей, які є членами сім'ї незалежно від наявності зазначених ознак, а також осіб, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, але взаємні права і обов'язки яких не мають характеру сімейних (наприклад, у випадку спільної оренди квартири, кімнати в гуртожитку тощо). При встановленні ознак пов'язаності спільним побутом, наявності взаємних прав та обов'язків чоловіка і жінки (у т.ч. без реєстрації шлюбу) необхідно враховувати (Рішення Конституційного Суду України від 03.06.2019 у справі № 1-8/99, постанова Великої Палати Верховного Суду 03.07.2019 у справі № 554/8023/15-ц, постанови Верховного Суду від 23.09.2021 у справі № 182/670/15-ц, від 28.04.2021 у справі № 309/2630/15-ц, від 18.02.2021 у справі № 640/21524/18):

- факт спільного проживання;
- ведення спільного господарства / спільне виконання домашніх обов'язків;
- наявність у сторін спільного бюджету, придбання майна в інтересах сім'ї, в тому числі для спільного користування;
- здійснення спільних витрат в інтересах сім'ї, в тому числі на продукти харчування, дозвілля, утримання житла, його ремонт тощо;
- інші обставини, які вказують на наявність відносин, притаманних подружжю.

Тривале проживання чоловіка та жінки окремо у зв'язку з особливостями їхньої професійної діяльності (наприклад, у зв'язку з відрядженням, проходженням військової служби), навчанням, лікуванням, необхідністю догляду за батьками, дітьми не може свідчити про припинення фактичних шлюбних відносин або про їх відсутність (постанови Верховного Суду від 18.12.2019 у справі № 761/3325/17-ц, від 27.03.2019 у справі № 354/693/17-ц, від 28.11.2018 у справі № 127/11013/17). Це ж саме стосується і тривалого проживання окремо через повномасштабне вторгнення рф (наприклад, виїзд одного з подружжя, дітей до іншого міста чи закордон, участь члена сім'ї декларанта у захисті України від військової агресії тощо).

Якщо власник / співвласник майна (крім члена сім'ї) відмовляється надати інформацію, необхідну для заповнення декларації, як відобразити це в декларації?

Якщо третя особа (наприклад, власник / співвласник об'єкта декларування, який не є членом сім'ї суб'єкта декларування) відмовила суб'єкту декларування / члену його сім'ї у наданні інформації, що повинна бути відображена в декларації, то суб'єкт декларування вказує у декларації ту інформацію, яка йому відома. Щодо решти інформації суб'єкту декларування слід обрати у відповідних полях декларації позначку «Не відомо».

***Щодо округлення кількісних та вартісних показників
(п. 11 розділу III Порядку № 252/23)***

Не округлюються показники щодо:

- площі об'єктів нерухомості, які відображаються у розділі 3 «Об'єкти нерухомості» декларації (зазначаються відповідно до правостановлюючих документів (за їх наявності));
- номінальної вартості одного цінного папера у розділі 7 «Цінні папери» декларації;
- вартості частки у статутному (складеному) капіталі товариства, підприємства, організації у грошовому та відсотковому вираженні в розділі 8 «Корпоративні права» декларації;
- кількості криптовалюти у розділі 10 «Нематеріальні активи» декларації. Так, якщо площа квартири – 51,4 м², потрібно вказувати її повністю, а не округлювати до 51 м².

Округлюються (відповідно до математичних правил округлення) до 1 (одиниці) показники щодо:

- вартості об'єктів декларування, які відображаються у розділах 3 «Об'єкти нерухомості», 5 «Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)», 6 «Транспортні засоби» декларації;
- вартості криптовалюти та інших об'єктів, що зазначаються в розділі 10 «Нематеріальні активи» декларації;
- грошових показників у розділах 11 «Доходи, у тому числі подарунки», 12 «Грошові активи», 13 «Фінансові зобов'язання», 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації.

Згідно з математичними правилами округлення виконується до найближчого цілого числа.

Якщо перша відкинута цифра менше п'яти, то попередня цифра не змінюється; якщо більше п'яти – попередня цифра збільшується на одиницю; якщо дорівнює п'яти – підходить кожне із зазначених правил.

Приклад

Особа заробила за рік 100 000,11 грн – у декларації потрібно вказати 100 000 грн.

Якщо особа заробила 100 000,78 грн – у декларації потрібно зазначити 100 001 грн.

Декларування об'єктів нерухомості, які розміщені на тимчасово окупованих територіях (ТОТ)

Суб'єкт декларування зобов'язаний вносити до декларації відомості про всі об'єкти нерухомості, що належать йому та членам його сім'ї на праві приватної власності або перебувають у них на праві володіння або користування (відповідно до правил, визначених Законом), в тому числі якщо такі об'єкти розташовані на тимчасово окупованій території України (ТОТ). На тимчасово окупованій території діє особливий правовий режим вчинення правочинів, реалізації та забезпечення прав і свобод людини і громадянина (ст.ст. 4, 11 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України»). За фізичними особами незалежно від перебування їх на обліку як внутрішньо переміщених осіб чи від набуття ними спеціального правового статусу та за юридичними особами зберігається право власності та інші речові права на майно, у тому числі на нерухоме майно, включаючи земельні ділянки, що перебуває на тимчасово окупованій території, якщо воно набуто відповідно до законів України (ч. 3 ст. 5 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України»). Набуття та припинення права власності на нерухоме майно, яке перебуває на тимчасово окупованій території, здійснюється відповідно до законодавства України за межами тимчасово окупованої території. На тимчасово окупованій території будь-який правочин щодо нерухомого майна, у тому числі щодо земельних ділянок, вчинений з порушенням вимог Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», інших законів України, вважається недійсним з моменту вчинення і не створює юридичних наслідків, крім тих, що пов'язані з його недійсністю.

! Кошти, отримані внаслідок вчинення на тимчасово окупованій території України правочину, підлягають відображенню в розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації.

! У разі вчинення стосовно майна, що перебуває на тимчасово окупованій території України, правочину відповідно до Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», інших законів України відомості про такий правочин підлягають відображенню у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації (з урахуванням правил відображення відомостей у цьому розділі).

Декларування знищеного майна

У декларації не зазначаються відомості про об'єкти декларування, які належать суб'єкту декларування або членам його сім'ї на праві приватної власності, включаючи спільну 79 власність, якщо такі об'єкти в установленому законом порядку визнані знищеними внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України (абз. 4 ч. 2 ст. 46 Закону).

1. Об'єкти нерухомості. Однією з підстав припинення права власності на майно є його знищення (ст. 346 ЦК України). У разі знищення об'єкта

нерухомості відомості про такий об'єкт підлягають відображенню у розділі 3 «Об'єкти нерухомості» декларації до моменту виключення відомостей про такий об'єкт з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

2. Транспортні засоби. Відомості про знищені або пошкоджені під час війни транспортні засоби, що належали суб'єкту декларування або членам його сім'ї на праві власності, не зазначаються в декларації з моменту зняття їх з обліку в сервісних центрах МВС. Якщо транспортний засіб знищений чи залишився на тимчасово окупованій території (ТОТ), або пошкоджений і не придатний до подальшого використання, власник авто може звернутися до найближчого сервісного центру МВС і замовити послугу вибракування транспортного засобу, внаслідок чого транспортний засіб буде знято обліку (постанова Кабінету Міністрів України від 07.09.1998 № 1388).

3. Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів) та інші об'єкти декларування. Право власності на майно припиняється в разі його знищення (ч. 1 ст. 349 ЦК України). Таким чином умовами для припинення права власності на знищене рухоме майно згідно вимог ст. 349 ЦК України, є наявність встановленого факту знищення майна.

Документами, які підтверджують знищення майна, можуть бути матеріали технічної інвентаризації, що засвідчують факт знищення майна, довідки органів внутрішніх справ України, акт про пожежу, офіційні висновки інших установ або організацій, які відповідно до законодавства уповноважені засвідчувати факт знищення майна тощо (постанова Верховного Суду від 17.01.2019 у справі № 708/254/18). Також інформація про знищене рухоме майно може міститися в акті про пожежу, складеному відповідно до Порядку обліку пожеж та їх наслідків, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.12.2003 № 2030.

Що таке криптовалюти?

У декларації відображаються відомості щодо криптовалюти, що належить суб'єкту декларування або члену його сім'ї на праві власності станом на останній день звітного періоду (п. 6 ч. 1 ст. 46 Закону).

Криптовалюти є різновидом віртуальних активів. Відповідно до визначення, що наводиться у стандартах Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей Financial Action Task Force (FATF), віртуальним активом є цифрове вираження вартості, яким можна торгувати у цифровому форматі або передавати і яке може використовуватися для платіжних або інвестиційних цілей. Віртуальні активи не охоплюють цифрового вираження стандартних (фіатних) валют, цінних паперів та інших фінансових активів. Аналогічне визначення віртуального активу міститься у Законі України від 06.12.2019 № 361 «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (набрав чинності 28.04.2020). Криптовалюта як вид віртуальних активів є активом, що створюється, обліковується та відчужується, як правило, в розподіленому реєстрі та не посвідчує майнових та/або немайнових прав власника криптовалюти. Під

розподіленим реєстром можна розуміти електронну базу даних, що містить записи про виконані операції, і яка формується, зберігається та оновлюється на основі алгоритмів, що забезпечують узгодженість даних між усіма програмно-технічними комплексами, які підтримують функціонування такої бази даних. Іншими словами, криптовалюти – це цифрові (віртуальні) гроші у формі токенів, що створені та обліковуються у розподіленому реєстрі.

Як відобразити у декларації криптовалюту?

У полі «Вид об'єкта» блоку полів «Інформація щодо криптовалюти» розділу 10 «Нематеріальні активи» декларації необхідно обрати найменування криптовалюти з випадаючого списку. У разі відсутності у списку найменування відповідного виду криптовалюти необхідно обрати «Інше» та вказати повну та скорочену назву наявного активу (наприклад, Binance Coin (BNB), The Sandbox (SAND), Polkadot (DOT) тощо). З метою уникнення помилок у зазначенні найменування рекомендується користуватися сервісами, які акумулюють статистичні дані щодо криптовалюти (наприклад, CoinCheckup, LiveCoinWatch, CoinMarketCap, CoinGecko тощо).

У полі «Кількість» зазначається відповідне числове значення, що відповідає кількості наявних монет криптовалюти, так званих токенів (tokens) або коїнів (coins) станом на останній день звітного періоду. Кількість монет (токенів, коїнів) не заокруглюється.

Кількість криптовалюти певного виду може змінюватися за рахунок її обміну (конвертації) на інші види криптовалюти. Задля підтвердження зміни кількості, що відбулася внаслідок сукупності торгових (обмінних) операцій, варто зберігати історію відповідних трансакцій.

Окремі криптовалютні біржі, наприклад Binance, мають функцію формування податкової звітності, що дає змогу відстежувати користувачу його операції з криптовалютами. Зазначений звіт може охоплювати як річний, так і більший період. Його формування здійснюється за допомогою функції «створити API податкової звітності».

Декларант повинен самостійно або за допомогою програмно-технічних засобів брокера біржі, який здійснював операції з купівлі-продажу криптовалют в інтересах клієнта, забезпечити облік таких активів для цілей заповнення декларації. Якщо біржа не надає інформацію про криптовалюту станом на конкретну дату, то суб'єкту декларування необхідно самостійно фіксувати таку інформацію (наприклад, зробити фото або скріншот особистого електронного гаманця).

У разі якщо певний вид криптовалюти набувався кількома трансакціями у різні дати, то у полі «Дата набуття» необхідно зазначити дату останньої трансакції щодо купівлі відповідного активу. Наявність «публічної адреси» криптовалюти, як правило, дає можливість відстежити попередні дати трансакцій та кількість набутої у ці дати криптовалюти. Додатково суб'єкт декларування може підтвердити дату набуття криптовалюти через історію відповідних трансакцій (формування звітів на криптовалютній біржі).

Як зазначити вартість?

У полі «Вартість, грн» зазначається вартість одного виду криптовалюти, виходячи з фактичних витрат, здійснених шляхом переказу коштів з банківського рахунку в обмін на придбану криптовалюту.

У разі якщо набуття криптовалюти відбувається внаслідок її обміну (конвертації) на іншу криптовалюту, зазначається вартість набутого активу, що була зафіксована на криптовалютній біржі (Binance, Gate.io, OKEX, Huobi, Exmo, Kuna тощо) на момент здійснення відповідної транзакції. Як джерело визначення вартості криптовалюти, в тому числі під час «майнінгу», можуть використовуватися вищезгадані сервіси, які акумулюють статистичні дані та зберігають так звану «історичну інформацію»: CoinCheckup, LiveCoinWatch, CoinMarketCap, CoinGecko. Ці агрегатори інформації використовують ретроспективні дані криптовалютних бірж і відображають об'єктивну усереднену інформацію про вартість криптовалюти на певну дату. У разі набуття криптовалюти одного виду в одного постачальника послуг кількома транзакціями у різні дати слід зазначити її сукупну вартість станом на дату останньої транзакції. Якщо набувалася криптовалюта різних видів та/або у різних постачальників, така криптовалюта зазначається як різні об'єкти декларування.

Якщо криптовалюта придбавалася різними способами (наприклад, частина Bitcoin набута за грошові кошти через переказ з банківського (карткового) рахунку, друга частина через обмін Dogecoin на Bitcoin, третя частина через пряму купівлю криптовалюти користувачами без посередників (peer-to-peer), четверта частина Bitcoin надійшла від майнінгу), то в будь-якому разі для визначення вартості криптовалюти можуть використовуватися вже вищезазначені сервіси, які акумулюють статистичні дані та зберігають історичну інформацію (CoinCheckup, LiveCoinWatch, CoinMarketCap, CoinGecko тощо). Зокрема, при обміні Dogecoin на Bitcoin завжди існує вартість криптовалюти на той момент (дату), коли відбулося набуття активу, що має вираження у доларовому еквіваленті (або стейблкоїнах, що дорівнюють 1 USD).

Таким чином, вартість криптовалюти, що набувається не за грошові кошти, завжди можна визначити виходячи з її доларового еквівалента та офіційного курсу гривні на момент вчинення транзакції. Якщо криптовалюта придбавалася за різні види валют (гривні, долари, євро тощо), то визначення вартості криптовалюти здійснюється в перерахунку на гривні за офіційним курсом НБУ.

! Вартість криптовалюти зазначається у грошовій одиниці України.

! Будь-яка криптовалюта, яка належить особі, характеризується наявністю публічної адреси.

Публічна адреса (Public Address) – це унікальна особиста адреса, яка використовується у блокчейні (розподіленому електронному реєстрі). Вона (як і, наприклад, адреса електронної пошти) може бути опублікована у відкритому доступі (на відміну від закритих ключів). Якщо власник криптогаманця втрачає свій відкритий ключ, його можна відновити, використовуючи закритий

(приватний) ключ. Гаманець криптовалюти, як правило, – спеціальне програмне забезпечення, що інтегроване в біржове, програмне або апаратне середовище, що дає змогу користувачу працювати з блокчейном (розподіленим реєстром) і створювати трансакції або отримувати перекази на свою публічну адресу. Кожен гаманець незалежно від середовища його функціонування містить як приватний, так і публічні ключі (у тому числі й холодні гаманці). Твердження, що криптовалюта зберігається на гаманцях, є некоректним з технічного погляду, оскільки криптовалюта завжди зберігається в блокчейні (розподіленому електронному реєстрі).

Що таке «Інформація про постачальника послуг, пов'язаних з обігом криптовалюти»?

У полі «Інформація про постачальника послуг, пов'язаних з обігом криптовалюти» має зазначатися найменування криптовалютної біржі, наприклад Binance, Gate.io, OKEX, Huobi, Exmo, Kuna тощо.

Водночас у цьому полі замість найменування криптовалютної біржі можуть зазначатися: у найменування гаманця криптовалюти (наприклад, MetaMask, Blockchain Wallet, Coinbase Wallet, Trust Wallet тощо) – якщо доступ до криптовалюти забезпечується через криптогаманці, які не є інтегрованими в програмне середовище криптовалютної біржі та є окремим видом програмного забезпечення; в інформації щодо апаратного (холодного) гаманця (Ledger Blue, Ledger Nano S, Trezor тощо) – якщо зберігання криптовалюти в блокчейні (розподіленому реєстрі) забезпечується за допомогою апаратних або так званих «холодних гаманців».

Отримані від продажу криптовалюти грошові кошти (в національній або іноземній валюті) є доходом для цілей декларування, що підлягає відображенню в розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації.

У разі, якщо суб'єктом декларування під час купівлі криптовалюти здійснено разовий видаток на суму, що перевищує 50 ПМ, відомості про нього підлягають відображенню у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації.

Операції з обміну криптовалюти одного виду на криптовалюту іншого виду у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації не підлягають.

Доходи, у тому числі подарунки

Які доходи та подарунки зазначаються у декларації?

У декларації зазначаються відомості про доходи, які суб'єкт декларування або члени його сім'ї отримали упродовж звітного періоду (п. 7 ч. 1 ст. 46 Закону).

Доходи включають:

- заробітну плату (грошове забезпечення), отриману як за основним місцем роботи, так

і за сумісництвом;

- гонорари та інші виплати згідно з цивільно-правовими правочинами;
- дохід від підприємницької або незалежної професійної діяльності;
- дохід від надання майна в оренду (користування);
- дивіденди;
- проценти;
- роялті;
- страхові виплати / страхові відшкодування;
- виграші (призи) у лотерею чи в інші розіграші, у букмекерському парі, у парі тоталізатора;
- призи (виграші) у грошовій формі, одержані за перемогу та/або участь у спортивних змаганнях, у тому числі аматорських;
- аліменти;
- благодійну допомогу;
- пенсію;
- спадщину;
- доходи від відчуження цінних паперів чи корпоративних прав;
- подарунки;
- інші доходи.

! Розмір отриманих доходів зазначається з урахуванням нарахованих податків і зборів (пп. 4 п. 12 розділу V Порядку № 252/23).

Доходи, одержані в іноземній валюті, з метою відображення у декларації перераховуються в грошову одиницю України.

Дохід, що був нарахований, але не отриманий, відображається у деклараціях наступних звітних періодів.

! Доходи декларуються незалежно від їх розміру, крім подарунків.

Подарунки у формі грошових коштів зазначаються в декларації, якщо розмір таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) сукупно протягом року, перевищує 5 ПМ.

Подарунок у формі іншій, ніж грошові кошти (наприклад, рухоме майно, транспортні засоби, нерухомість тощо), зазначається, якщо вартість одного подарунка перевищує 5 ПМ (абз. 2 п. 7 ч. 1 ст. 46 Закону).

Дохід підлягає відображенню у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації лише за наявності відомостей про його розмір. У разі відсутності таких відомостей відповідний дохід не зазначається в цьому розділі декларації, однак може підлягати відображенню в інших розділах (така ситуація можлива, зокрема, у випадку отримання у спадщину нерухомості, якщо її грошова оцінка не проводилась).

Доходи одного виду, отримані від одного джерела упродовж звітного періоду, вказуються однією сумою. Доходи різних видів, отримані від одного джерела, зазначаються окремо (пп. 3 п. 12 розділу V Порядку № 252/23). Дохід одного виду (а саме: «Подарунок у грошовій формі», «Подарунок у негрошовій формі», «Благодійна допомога», «Інше»), отриманий з різних джерел, вказується як 1 об'єкт декларування, при цьому зазначаються всі джерела цього доходу

(шляхом заповнення блоку полів «Інформація про джерело (джерела) доходу» та натискання кнопки «Зберегти»).

Чи є доходом соціальні виплати, субсидії?

Лише в разі їх монетизації (виплати у грошовій формі) (п. 7 ч. 1 ст. 46 Закону).

До соціальних виплат, що виплачуються у грошовій формі належать, зокрема (але не виключно):

- допомога у зв'язку з вагітністю та пологами;
- допомога при народженні дитини;
- державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям;
- допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування;
- допомога на дітей самотніми матерями;
- тимчасова державна допомога дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання їх невідоме;
- державна соціальна допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам;
- допомога по безробіттю.

Чи є доходом кошти, отримані в рамках Програми «єПідтримка»?

Так, є доходом допомога українцям, які втратили роботу через війну (6 500 грн).

Ні, не є доходом «ковідна тисяча» (1 000 грн).

Програма «єПідтримка» була ініційована наприкінці 2021 року для підтримки бізнесу, який найбільше постраждав під час пандемії коронавірусу (постанова Кабінету Міністрів України від 09.12.2021 № 1272). На той час програма передбачала можливість отримання українцями, які пройшли повний курс вакцинації від Y+V;D-19, 1000 грн. У разі невикористання (використання не в повному обсязі) протягом чотирьох місяців з дати зарахування допомоги невикористані кошти поверталися до загального фонду державного бюджету.

Соціальні виплати вважаються доходом і відображаються в декларації лише в разі їх монетизації.

Кошти в сумі 1000 грн, отримані в рамках Програми «єПідтримка», надавалися виключно в безготівковій формі для придбання певних послуг чи товарів у суб'єктів господарювання (тобто з метою підтримки бізнесу державою), зараховувалися на спеціальний рахунок, не підлягали оподаткуванню, а в разі невикористання (використання не в повному обсязі) протягом визначеного строку поверталися до державного бюджету, отже такі кошти не були доходом для цілей декларування.

З початком повномасштабної війни Програма «єПідтримка» переорієнтована на допомогу українцям, які втратили роботу через війну (до зазначеної вище постанови № 1272 внесено суттєві зміни).

Так, з березня 2022 року Програма «Підтримка» передбачає можливість отримання деякими категоріями громадян державної допомоги у розмірі 6500 грн.

При цьому, на відміну від «ковідної тисячі», обмеження щодо подальшого використання допомоги у розмірі 6500 грн (зокрема, щодо цільового використання, можливості перерахування на інші поточні рахунки, зняття готівки) не встановлені.

Датою отримання такого доходу є дата зарахування коштів на рахунок отримувача. Під час внесення інформації про таку допомогу до розділу 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації, звітний період якої повністю або частково припадає на період дії воєнного стану, рекомендується:

- у полі «Вид доходу» обрати позначку «Інше»;
- у полі «Зазначте, який саме» вказати «Допомога «Підтримка»»;
- у полі «Джерело (джерела) доходу» обрати позначку «Інша фізична або юридична особа»;
- у полі «Тип особи» обрати позначку «Юридична особа, зареєстрована в Україні»;
- у полі «Код в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» обрати позначку «Не відомо»;
- у полі «Найменування юридичної особи» зазначити «Кабінет Міністрів України».

! Відомості про банківську установу, у якій відкрито поточний рахунок для зарахування допомоги, підлягають відображенню у розділі 12.1 «Банківські та інші фінансові установи, у тому числі за кордоном, у яких у суб'єкта декларування або членів його сім'ї відкриті рахунки або зберігаються кошти, інше майно» декларації.

Чи є доходом «Кешбек "Зроблено в Україні"» (Національний кешбек)?

Так.

«Кешбек "Зроблено в Україні"» (Національний кешбек) є державною грошовою допомогою фізичним особам – покупцям товарів та послуг українського виробництва, яка передбачена Порядком реалізації експериментального проекту щодо надання державної грошової допомоги покупцям товарів та послуг українського виробництва в рамках Всеукраїнської економічної платформи «Зроблено в Україні» (далі – Порядок про Національний кешбек), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20.08.2024 № 952 (далі – Постанова № 952).

Грошові кошти Національного кешбеку зараховуються на поточний рахунок із спеціальним режимом використання «Кешбек "Зроблено в Україні"» (далі – спеціальний рахунок), відкритий фізичною особою-покупцем в одному з уповноважених банків України (п. 16 Порядку про Національний кешбек).

Головним розпорядником коштів, передбачених у державному бюджеті за бюджетною програмою «Підтримка внутрішнього попиту на вітчизняні товари та послуги» (у т. ч. щодо коштів відповідно до Порядку про Національний

кешбек), та відповідальним виконавцем цієї бюджетної програми є Міністерство економіки України (п. 3 Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки внутрішнього попиту на вітчизняні товари та послуги, затвердженого Постановою № 952).

Отже, Національний кешбек є доходом, відомості про який підлягають декларуванню за загальними правилами.

Під час внесення інформації до розділу 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації рекомендується:

- у полі «Вид доходу» обрати позначку «Інше»;
- у полі «Зазначте, який саме» вказати «Національний кешбек»;
- у полі «Джерело (джерела) доходу» обрати позначку «Інша фізична або юридична особа»;
- у полі «Тип особи» обрати позначку «Юридична особа, зареєстрована в Україні»;
- у полі «Код в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб –підприємців та громадських формувань» зазначити «37508596»;
- у полі «Найменування юридичної особи» обрати «Міністерство економіки України».

Відомості про банківську установу, у якій відкрито спеціальний рахунок, підлягають відображенню у розділі 12.1 «Банківські та інші фінансові установи, у тому числі за кордоном, у яких у суб'єкта декларування або членів його сім'ї відкриті рахунки або зберігаються кошти, інше майно» декларації за загальними правилами

Чи є доходом одноразова державна грошова допомога «Зимова підтримка»?

Так.

Одноразова державна грошова допомога «Зимова підтримка» (далі – грошова допомога «Зимова підтримка») передбачена Порядком реалізації експериментального проекту щодо надання одноразової державної грошової допомоги «Зимова підтримка» в рамках Всеукраїнської економічної платформи «Зроблено в Україні» (далі – Порядок про Зимову підтримку), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20.08.2024 № 952 (далі – Постанова № 952).

Розмір грошової допомоги «Зимова підтримка» – 1 000 грн (абз. 2 п. 8 Порядку про Зимову підтримку)).

Кошти грошової допомоги «Зимова підтримка» зараховуються на поточний рахунок із спеціальним режимом використання «Кешбек "Зроблено в Україні"» (далі – спеціальний рахунок), відкритий фізичною особою-покупцем в одному з уповноважених банків України (пп. 4 п. 9, абз. 4 п. 10 Порядку про Зимову підтримку).

Категоріям осіб, визначених у п. 14 Порядку про Зимову підтримку, кошти грошової допомоги «Зимова підтримка» надається через АТ «Укрпошта».

Головним розпорядником коштів, передбачених у державному бюджеті за бюджетною програмою «Підтримка внутрішнього попиту на вітчизняні товари та послуги» (у т. ч. щодо коштів відповідно до Порядку про Зимову підтримку), та відповідальним виконавцем цієї бюджетної програми є Міністерство економіки України (п. 3 Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки внутрішнього попиту на вітчизняні товари та послуги, затвердженого Постановою № 952).

Отже, грошова допомога «Зимова підтримка» є доходом, відомості про який підлягають декларуванню за загальними правилами.

Під час внесення інформації до розділу 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації рекомендується:

- у полі «Вид доходу» обрати позначку «Інше»;
- у полі «Зазначте, який саме» вказати «Грошова допомога "Зимова підтримка"»;
- у полі «Джерело (джерела) доходу» обрати позначку «Інша фізична або юридична особа»;
- у полі «Тип особи» обрати позначку «Юридична особа, зареєстрована в Україні»;
- у полі «Код в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб –підприємців та громадських формувань» зазначити «37508596»;
- у полі «Найменування юридичної особи» обрати «Міністерство економіки України».

Відомості про банківську установу, у якій відкрито спеціальний рахунок, підлягають відображенню у розділі 12.1 «Банківські та інші фінансові установи, у тому числі за кордоном, у яких у суб'єкта декларування або членів його сім'ї відкриті рахунки або зберігаються кошти, інше майно» декларації за загальними правилами.

Чи є доходом одноразова натуральна допомога «пакунок малюка» ?

Лише у разі отримання грошової компенсації її вартості.

«Пакунок малюка» є безповоротною адресною соціальною допомогою сім'ям, у яких народилася живонароджена дитина, як у натуральній, так і грошовій формі у вигляді компенсації.

Соціальні виплати, субсидії тощо вважаються доходом і відображаються в декларації **лише в разі їх монетизації, тобто виплати у грошовій формі.**

Грошова компенсація вартості одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка» є доходом у вигляді соціальної допомоги (соціальної виплати), відомості про яку підлягають декларуванню у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації. У полі «Вид доходу» необхідно обрати «Інше» і зазначити «соціальна допомога».

Чи є доходом аліменти?

Так (п. 7 ч. 1 ст. 46 Закону).

Аліменти є власністю дитини, на яку вони виплачуються (ч. 1 ст. 179 СК України). Для відображення відомостей про дохід у вигляді аліментів на дитину, після зазначення загальної інформації про дохід, у полі «Інформація про особу, яка отримала дохід» необхідно зазначити відомості про дитину.

Чи підлягають декларуванню доходи, одержані як відшкодування або покриття витрат на службове відрядження?

Ні, як правило.

Не підлягають декларуванню доходи у вигляді коштів, одержаних як відшкодування або покриття витрат на службове відрядження, якщо таке відшкодування або покриття витрат здійснюється за рахунок коштів державного чи місцевого бюджету, коштів міжнародних міжурядових організацій, коштів міжнародної технічної допомоги, а також коштів організатора (співорганізатора) заходу, для участі в якому особа перебуває у службовому відрядженні (абз. 2 п. 7 ч. 1 ст. 46 Закону; п. 3 ч. 2 ст. 23 Закону).

Так само не декларується дохід у вигляді покриття третьою особою (наприклад, міжнародною організацією, державними органами іноземної держави тощо) витрат на участь суб'єкта декларування (члена його сім'ї) у заході (семинар, конференція, переговори тощо), що проводиться в іншому місті чи за кордоном (наприклад, оплата витрат на подорож до місця проведення заходу, проживання та харчування), за умови, що така поїздка оформлена у вигляді відрядження суб'єкта декларування чи члена його сім'ї.

Водночас, сума надміру витрачених [роботодавцем] коштів не може вважатися витратами на відрядження, вона є доходом та підлягає відображенню в розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації. Як правило, розмір такого доходу відображається в довідці з Державного реєстру фізичних осіб про виплачені доходи та утримані з них податки відповідно до пп. 164.2.11 п. 164.2 ст. 164 ПК України.

Приклад 1

Суб'єкт декларування на запрошення державного органу іноземної держави й за рахунок коштів сторони, що приймає, бере участь у заході, що проводиться на території цієї держави, з оформленням відрядження за місцем роботи суб'єкта декларування. Кошти, витрачені на оплату переїзду суб'єкта декларування, його харчування та проживання, а також інші пов'язані з поїздкою витрати (наприклад, сплата візового збору) не зазначаються у декларації.

Приклад 2

Член сім'ї суб'єкта декларування, який не є особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, або прирівняною до осіб, уповноважених на виконання зазначених функцій, отримує компенсацію витрат на відрядження від свого роботодавця або оформляє за місцем роботи відрядження з метою участі у заході, проведення переговорів тощо. Кошти, отримані членом сім'ї від свого роботодавця як компенсація витрат на таке

відрядження, або витрати, понесені стороною, яка приймає, для забезпечення відрядження члена сім'ї, не зазначаються в декларації суб'єкта декларування.

Чи є доходом кошти, отримані як позика, кредит, або інші фінансові зобов'язання?

Ні. Водночас відомості про такі кошти підлягатимуть відображенню у розділі 13 «Фінансові зобов'язання» декларації.

Чи є доходом кошти, отримані як кешбек, бонуси тощо від банків, фінансових установ?

Так, якщо такі кошти включені до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податків. Дохід з джерелом їх походження з України – будь-який дохід, отриманий резидентами або нерезидентами, у тому числі від будь-яких видів їх діяльності на території України (пп. 14.1.54 п. 14.1 ст. 14 ПК України).

Отже, кошти, отримані суб'єктом декларування або членом його сім'ї упродовж звітного періоду у формі кешбеку, бонусів у грошовій формі від банківських чи інших фінансових установ, зазначаються у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації, якщо такі кошти включені до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податків як додаткове благо (ознака доходу «126») або інший дохід (ознака доходу «127»).

Так, зазначені кошти, отримані з одного джерела, сумуються за відповідною ознакою. Наприклад, у разі отримання упродовж звітного року коштів у вигляді кешбеку на банківську картку як інший дохід у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації слід зазначити загальну суму таких коштів, отриманих упродовж року з одного джерела (наприклад, від однієї банківської установи).

Інформація про суми загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податків міститься у Державному реєстрі фізичних осіб – платників податків.

Чи є доходом сума відшкодування податку в рамках TAX FREE?

Ні.

Кошти, отримані суб'єктом декларування та/або членом його сім'ї як часткове повернення раніше витрачених коштів на сплату податку на додану вартість чи іншого податку в іноземній країні, не є доходом для цілей декларування та не зазначаються у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації.

Чи є доходом вартість путівки, отриманої за рахунок коштів фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування, профспілки?

Так, в тій частині вартості путівки, яка оплачена відповідним фондом, профспілкою. Одним із видів доходу є вартість путівки на відпочинок, оздоровлення та лікування, у тому числі на реабілітацію осіб з інвалідністю, отриманої декларантом та/або членами його сім'ї за рахунок коштів відповідного фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування, професійної спілки.

Дані щодо вартості наданої путівки, як правило, містяться у Державному реєстрі фізичних осіб-платників податків (довідка за формою 4ДФ, яку можна безкоштовно отримати особисто в територіальних органах Державної податкової служби України або онлайн в електронному кабінеті/ Такий дохід має ознаку 156 «Вартість путівок на відпочинок, оздоровлення та лікування на території України, які надаються платнику податку професійною спілкою та/або роботодавцем» (Довідник ознак доходів фізичних осіб, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 13.01.2015 № 4).

Якщо дані про вартість такої путівки в Державному реєстрі фізичних осіб – платників податків відсутні, рекомендуємо за відповідною інформацією звертатись до органів соціального захисту населення або до відповідної профспілки.

Якщо зазначені відомості суб'єкту декларування не вдалось отримати, рекомендуємо повідомити цей факт Національному агентству через персональний електронний кабінет.

Чи є доходом грошова допомога, яка надається ВПО для покриття витрат на проживання?

Так.

Соціальні виплати вважаються доходом і відображаються в декларації лише в разі їх монетизації).

Гарантії дотримання прав, свобод та законних інтересів внутрішньо переміщених осіб встановлено Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб». Так, фінансове забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб за рахунок бюджетних коштів здійснюється відповідно до бюджетного законодавства. Заходи щодо забезпечення прийому, проїзду, розміщення та облаштування вимушених переселенців є видатковими зобов'язаннями України та органів місцевого самоврядування відповідно до їх компетенції щодо забезпечення соціальних прав і гарантій громадян України (ч. 1 ст. 15 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»).

Вказана грошова допомога надається особам, які перемістилися з тимчасово окупованої території, а також території адміністративно-територіальних одиниць, де проводяться бойові дії, і виплачується на поточний банківський рахунок особи за рахунок коштів державного бюджету, а отже є монетизованою соціальною виплатою (соціальною допомогою).

Отже, грошова допомога для покриття витрат на проживання (грошова допомога на проживання) підлягає відображенню в декларації за загальними

правилами. Датою отримання такого доходу є дата зарахування коштів на рахунок отримувача. Під час внесення інформації про таку допомогу до розділу 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації, звітний період якої повністю або частково припадає на період дії

воєнного стану, рекомендується:

- у полі «Вид доходу» обрати позначку «Інше»;
- у полі «Зазначте, який саме» вказати «Допомога на проживання»;
- у полі «Джерело (джерела) доходу» обрати позначку «Інша фізична або юридична особа»;
- у полі «Тип особи» обрати позначку «Юридична особа, зареєстрована в Україні»;
- у полі «Код в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» обрати позначку «Не відомо»;
- у полі «Найменування юридичної особи» зазначити «Кабінет Міністрів України».

Чи є доходом грошова допомога, виплачена за рахунок коштів міжнародних організацій (яка виплачується у зв'язку з повномасштабною війною)?

Ні, якщо виплата матеріальної допомоги за рахунок коштів іноземної держави (крім держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором) або міжнародної організації повністю або частково припадає на період дії воєнного стану (п. 2-4 розділу XIII «Прикінцеві положення» Закону).

Такі виплати можуть здійснюватись за рахунок коштів Всесвітньої продовольчої програми ООН, Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, коштів ЮНІСЕФ, Місії Міжнародного Комітету Червоного Хреста в Україні тощо.

! Зазначене правило застосовується для заповнення тих декларацій, звітний період яких повністю або частково припадає на період дії воєнного стану.

Чи є доходом компенсація витрат, пов'язана з безоплатним тимчасовим розміщенням (перебуванням) ВПО?

Так.

Компенсація витрат, що пов'язана з безоплатним тимчасовим розміщенням (перебуванням) внутрішньо переміщених осіб, передбачена Порядком компенсації витрат за тимчасове розміщення (перебування) внутрішньо переміщених осіб, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 19.03.2022 № 333.

Така компенсація є доходом для цілей декларування і підлягає відображенню у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації.

Під час внесення інформації про таку допомогу до розділу 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації, звітний період якої повністю або частково припадає на період дії воєнного стану, рекомендується:

- у полі «Вид доходу» обрати позначку «Інше»;
- у полі «Зазначте, який саме» вказати «Компенсація витрат за безоплатне тимчасове розміщення (перебування) ВПО»;
- у полі «Джерело (джерела) доходу» обрати позначку «Інша фізична або юридична особа»;
- у полі «Тип особи» обрати позначку «Юридична особа, зареєстрована в Україні»;
- у полі «Код в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» обрати позначку «Не відомо»;
- у полі «Найменування юридичної особи» зазначити «Кабінет Міністрів України».

Як декларувати заробітну плату?

Вказувати нараховану заробітну плату (посадовий оклад, інші виплати) разом з податками та обов'язковими зборами, отриману як за основним місцем роботи, так і за сумісництвом.

Під заробітною платою слід розуміти посадовий оклад та інші виплати (премії, надбавки тощо), які виплачуються (надаються) у зв'язку з трудовими відносинами, крім коштів для відшкодування або покриття витрат на відрядження

Доходи у вигляді заробітної плати, нараховані (виплачені) платнику податку на доходи фізичних осіб відповідно до умов трудового договору (контракту), належать до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку, який є базою оподаткування (п. 164.1, пп. 164.2.1 п. 164.2 ст. 164 ПК України).

Роботодавець при кожній виплаті заробітної плати зобов'язаний повідомити працівника про дані, що належать до періоду, за який провадиться оплата праці, до яких належать загальна сума заробітної плати із розшифровкою за видами виплат, розміри і підстави відрахувань із заробітної плати, сума заробітної плати, що належить до виплати (ч. 1 ст. 30 Закону України «Про оплату праці»).

Тобто із загальної суми заробітної плати фактично й відбуваються відрахування, у тому числі нараховується, утримується та сплачується податок на доходи фізичних осіб.

Отже, у декларації зазначаються відомості про отриману заробітну плату, включно з податками і зборами.

! Відомості про нараховану, але не виплачену у звітному періоді заробітну плату (інші платежі) зазначаються у декларації наступного звітного періоду (в якому вона була фактично виплачена).

За яких умов декларувати дохід, отриманий від профспілки?

Подарунки – якщо їхній розмір / вартість перевищує 5 ПМ. Всі інші доходи – незалежно від розміру.

Професійні спілки в Україні мають право виплачувати членам профспілки матеріальну (грошову) допомогу, інші виплати з коштів профспілки (наприклад, у зв'язку з реєстрацією шлюбу, народженням дитини, задля покриття витрат на оздоровлення, лікування, поховання членів сім'ї, до дня народження / ювілею тощо), оплачувати путівки на санаторно-курортне лікування, відпочинок, туристичні подорожі. Крім того, профспілки можуть купувати та дарувати своїм членам (наприклад, з нагоди державних, релігійних свят, ювілейних дат) подарунки, в тому числі сувенірну продукцію, подарункові сертифікати, квитки на культурномасові заходи тощо.

Члени виборних органів профспілкових органів, їх керівники (які не звільнені від основної роботи) також можуть одержувати за роботу у профспілці винагороду.

Такі виплати, подарунки є доходом для цілей декларування та підлягають (подарунки – можуть підлягати) відображенню у декларації за загальними правилами. Дані щодо розміру таких доходів / вартості подарунків, наданих путівок, як правило, містяться у Державному реєстрі фізичних осіб – платників податків (довідка за формою 4ДФ, яку можна безкоштовно отримати особисто в територіальних органах Державної податкової служби України або онлайн в електронному кабінеті. Такі доходи можуть мати ознаки 160 «Вартість дарунків, якщо їх вартість не перевищує встановленого розміру мінімальної заробітної плати», 167 «Виплати чи відшкодування, які здійснюються професійними спілками своїм членам», 156 «Вартість путівок на відпочинок, оздоровлення та лікування на території України, які надаються платнику податку професійною спілкою та/або роботодавцем» або інші (Довідник ознак доходів фізичних осіб, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 13.01.2015 № 4).

! За загальним правилом суб'єкти декларування мають право отримувати від третіх осіб подарунки, вартість яких одноразово не перевищує двох ПМ, встановлених на день прийняття подарунка, а сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не перевищує чотирьох ПМ, встановлених на 1 січня року, в якому прийнято подарунки (ст. 23 Закону). Однак отримання зазначених вище виплат є правом особи, яке зумовлено її членством у профспілці та яке мають всі члени профспілки, згідно з чинним в Україні законодавством, яке регулює діяльність профспілок. Такі виплати не носять індивідуального (персонального) характеру, а можуть отримуватись будь-яким членом профспілки, який відповідає встановленим критеріям надання відповідних виплат, тобто вони є загальнодоступними для всіх членів профспілки. За таких обставин отримання зазначених вище виплат не є порушення ст. 23 Закону.

Грошові активи

Які грошові активи потрібно декларувати?

У декларації зазначаються грошові активи, наявні у суб'єкта декларування або членів його сім'ї, якщо сукупна вартість всіх грошових активів на кінець звітного періоду перевищує 50 ПМ (п. 8 ч. 1 ст. 46 Закону).

Грошовими активами є:

- готівкові кошти;
- кошти, розміщені на банківських рахунках (незалежно від типів рахунків та дати їх відкриття);
- готівкові кошти, які зберігаються у банку;
- внески до кредитних спілок;
- внески до інших небанківських фінансових установ, у тому числі до інститутів спільного інвестування (згідно із Законом України «Про інститути спільного інвестування» такими інститутами є корпоративний фонд та пайовий фонд, створений компанією з управління активами);
- кошти, позичені третім особам (тобто кошти, стосовно яких суб'єкт декларування або член його сім'ї є позикодавцем);
- поворотна фінансова допомога, надана третім особам (тобто кошти, стосовно яких суб'єкт декларування або член його сім'ї є надавачем);
- активи у дорогоцінних (банківських) металах;
- електронні гроші;
- інші грошові активи (у декларації необхідно зазначити, які саме активи).

! Грошові активи суб'єкта декларування та членів його сім'ї в цілях визначення, чи перевищують вони поріг декларування, не сумуються (пп. 1 п. 13 розділу IV Порядку № 252/23).

Інформація про грошові активи зазначається станом на кінець звітного періоду. Якщо сукупна вартість усіх наявних станом на останній день звітного періоду в суб'єкта декларування або члена його сім'ї грошових активів не перевищує 50 ПМ, такі активи не зазначаються в декларації (п. 13 розділу IV Порядку № 252/23).

Відомості про грошові активи зазначаються в декларації окремо щодо суб'єкта декларування та кожного з членів його сім'ї.

Службові особи, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, а також суб'єкти декларування, які займають посади, пов'язані з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків, вказують у декларації також грошові активи, які є об'єктами права власності третьої особи, якщо суб'єкт декларування або член його сім'ї отримує чи має право на отримання доходу від такого об'єкта або може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти щодо такого об'єкта дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ним.

Такі відомості не зазначаються в декларації, якщо відповідні об'єкти належать на праві власності юридичній особі, зазначеній у п. 5-1 ч. 1 ст. 46 Закону, та їх головним призначенням є використання у господарській діяльності такої юридичної особи.

Приклад 1

Станом на 31 грудня звітного року в суб'єкта декларування були наявні готівкові кошти (незалежно від місця їх зберігання) в розмірі 30 ПМ та кошти на банківських рахунках в розмірі 25 ПМ. Такі кошти зазначаються в декларації (окремо за кожним видом активу), оскільки їхня сукупна вартість перевищує 50 ПМ.

Приклад 2

Станом на 31 грудня звітного року в суб'єкта декларування були наявні готівкові кошти (незалежно від місця їх зберігання) в розмірі 30 ПМ. А у члена його сім'ї – кошти на банківських рахунках в розмірі 25 ПМ. Такі кошти не зазначаються в декларації, оскільки вартість грошових активів кожного не перевищує 50 ПМ.

Банківські та інші фінансові установи

Відомості про які банки, фінансові установи зазначати в декларації?

У декларації відображаються відомості про банківські та інші фінансові установи, у яких у суб'єкта декларування або членів його сім'ї відкриті рахунки або зберігаються кошти, інше майно станом на останній день звітного періоду (за умови, що рахунок відкрито не менше ніж за 30 календарних днів, що передували останньому дню звітного періоду) або протягом не менше половини днів протягом звітного періоду (п. 8-1 ч. 1, ч. 2 ст. 46 Закону).

Такі відомості зазначаються незалежно від:

- того, знаходиться банк, фінансова установа (головний офіс) в Україні чи за кордоном,
- типу рахунку,
- особи, яка відкрила рахунок, орендувала індивідуальний банківський сейф (комірку) (це може бути суб'єкт декларування, член його сім'ї чи третя особа),
- наявності коштів, майна на рахунку, у сейфі (комірці) станом на кінець звітного періоду чи протягом звітного періоду.

У декларації відображаються відомості про всі банківські та інші фінансові установи, де є / були відкриті рахунки станом на останній день звітного періоду (за умови їх відкриття за 30 календарних днів, що передували останньому дню звітного періоду) або протягом не менше половини днів протягом звітного періоду.

Декларуванню підлягають відомості про банки, фінансові установи, в яких рахунки відкриті/були відкриті лише на ім'я суб'єкта декларування або членів його сім'ї. У разі відкриття (наявності) рахунків на ім'я юридичної особи (в тому числі, учасником / засновником / керівником якої є суб'єкт декларування / член його сім'ї) відомості про банк, іншу фінансову установу у декларації не зазначаються.

Для правильного відображення відомостей про фінансову установу та залишки коштів на рахунках, слід звертатися до банківської або іншої фінансової установи, де вони відкриті.

! Завершення строку дії банківської платіжної картки або припинення надходжень на таку картку / рахунок не тягне за собою автоматичне закриття рахунка у банківській установі (наприклад, у разі завершення соціальних виплат у зв'язку з досягненням дитиною 3-річного віку або припинення надходження заробітної плати у зв'язку з припиненням трудових відносин), крім випадків, передбачених законом або договором.

Банківськими установами України є юридичні особи, які на підставі банківської ліцензії мають виключне право надавати банківські послуги, відомості про які внесені до Державного реєстру банків, що ведеться Національним банком України.

Іншими фінансовими установами є юридичні особи, які відповідно до закону надають одну чи декілька фінансових послуг, а також інші послуги (операції), пов'язані з наданням фінансових послуг, у випадках, прямо визначених законом, та внесені до відповідного реєстру в установленому законом порядку (п. 1 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», п. 65 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про фінансові послуги та фінансові компанії»).

Для цілей декларування до фінансових установ можуть належати, наприклад, кредитні спілки, недержавні пенсійні фонди, інвестиційні фонди і компанії, фонди фінансування будівництва та інші юридичні особи, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг, а у випадках, прямо визначених законом, – інші послуги (операції), пов'язані з наданням фінансових послуг.

!!! З 12.10.2023 відомості про банківські рахунки (IBAN) не підлягають декларуванню!!! (в силу змін, внесених до п. 8-1 ч. 1 ст. 46 Закону), водночас залишається обов'язок зазначати відомості про саму банківську або іншу фінансову установу, осіб, які мають право розпоряджатися принаймні одним рахунком або мають доступ до індивідуального банківського сейфа в такій установі, осіб, які відкрили принаймні один рахунок на ім'я суб'єкта декларування або членів його сім'ї в такій установі.

У разі наявності на рахунках у банківських або інших фінансових установах грошових коштів суб'єкта декларування або члена його сім'ї ці кошти підлягають відображенню у розділі 12 «Грошові активи» декларації/

Чи необхідно зазначати відомості про банк, в якому відкритий поточний рахунок для зарахування допомоги в рамках Програми «ЄПідтримка»?

Так, за загальними правилами.

Які правочини, видатки повинні бути відображені в декларації?

Усі правочини (видатки) суб'єкта декларування, розмір яких перевищує 50 ПМ.

У декларації зазначаються видатки, а також будь-які інші правочини, вчинені у звітному періоді, на підставі яких у суб'єкта декларування виникає або припиняється право власності, володіння чи користування, у тому числі спільної власності, на нерухоме або рухоме майно, нематеріальні та інші активи, а також виникають фінансові зобов'язання, зазначені у п.п. 2–9 ч. 1 ст. 46 Закону (п. 10 ч. 1 ст. 46 Закону).

Видатками для цілей декларування є:

1) грошові кошти суб'єкта декларування, передані у зв'язку з правочином, вчиненим з метою:

а) придбання у власність, володіння, користування активів, зазначених у ч. 1 ст. 46 Закону, та/або послуг (наприклад, оплата навчання, лікування, косметичних, туристичних послуг тощо);

б) виконання договірних зобов'язань, в тому числі фінансових (боржником за зобов'язанням);

в) надання благодійної, матеріальної, фінансової допомоги;

г) фінансової підтримки політичної партії у формі внеску;

г) виконання рішення суду, яке набуло законної сили;

д) дарування (грошові кошти як подарунок);

2) майно суб'єкта декларування (за умови припинення права власності на нього), яке є:

а) засобом платежу відповідно до умов договору (наприклад, є предметом договору міни

(бартеру));

б) матеріальною підтримкою політичної партії у формі внеску;

в) вкладом у статутний капітал товариства тощо.

У розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації зазначаються відомості лише про ті видатки, яким притаманні такі ознаки в сукупності (одночасно):

- їхній розмір (разовий видаток) перевищує 50 ПМ;

- вони здійснені суб'єктом декларування;

- видатки здійснені у звітному періоді.

Правочином є дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Правочини можуть бути односторонніми та дво- чи багатосторонніми (договори) (ст. 202 ЦК України).

Односторонній правочин може створювати обов'язки лише для особи, яка його вчинила (для інших осіб лише у випадках, встановлених законом, або за домовленістю з цими особами), наприклад, дарування майна.

Дво- чи багатостороннім правочином є погоджена дія двох або більше сторін, наприклад, купівля-продаж, обмін майна тощо.

! Не будь-який правочин пов'язаний зі здійсненням видатку. Однак видаток завжди здійснюється на підставі правочину.

У розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації правочини, які не спричинили разового видатку у звітному періоді, підлягають відображенню лише за наявності сукупно таких факторів:

- вартість предмета правочину перевищує 50 ПМ;

- правочин вчинений у звітному періоді;

- внаслідок цього правочину у суб'єкта декларування виникає або припиняється право, виникає фінансове зобов'язання.

Якщо правочин не спричинив видатку, у блоках полів щодо видатку слід обрати позначку «Не застосовується» (пп. 3 п. 16 розділу ;V Порядку № 252/23).

! Правочини, які не зумовлюють виникнення або припинення у суб'єкта декларування права власності, володіння чи користування на майно,

нематеріальні та інші активи, у декларації не зазначаються. До таких правочинів належать, наприклад, заповіт (оскільки право на спадкування виникає у день відкриття спадщини, тобто після смерті заповідача або оголошення його померлим), правочини з відкладальною обставиною (щодо яких правові наслідки пов'язуються з настанням певної обставини).

При вирішенні питання щодо необхідності декларування довіреності слід керуватись зазначеними вище загальними правилами декларування об'єктів у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації.

Так, довіреність, видана суб'єктом декларування, не декларується, оскільки вона лише підтверджує право повіреного (третьої особи) вчиняти юридично значимі дії від імені та в інтересах довірителя (суб'єкта декларування); видання довіреності не припиняє право власності, володіння чи користування суб'єкта декларування на належне йому майно.

Водночас довіреність, видана на ім'я суб'єкта декларування, може підлягати відображенню у декларації. Зокрема у випадку, коли на її підставі у нього виникло право користування майном (наприклад, автомобілем).

Для зазначення відомостей у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації не має значення, перебуває відповідний актив у власності чи на іншому праві на кінець звітного періоду (див. приклад 2 до цього запитання).

! Здійснені у звітному періоді видатки не сумуються (наприклад, на виконання 1 договору).

Водночас, якщо на виконання 1 договору (правочину) здійснено кілька видатків (платежів), кожен з яких перевищив 50 ПМ, то зазначаються відомості щодо цього правочину (незалежно від вартості предмета правочину) та відомості про кожен з таких видатків. Коли при передачі іншій особі грошових коштів чи майна подається повідомлення про суттєві зміни у майновому стані.

Декларування військовослужбовців, за якими зберігаються місце роботи і посада на час військової служби.

За загальним правилом дія розділу V «Фінансовий контроль» Закону не поширюється на (крім військовослужбовців, зазначених у п.п. 1 – 5 ч. 7 ст. 45 Закону) (ч. 5 ст. 45 Закону):

- військовослужбовців військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період;
- військовослужбовців військової служби за призовом осіб із числа резервістів в особливий період;
- військовослужбовців військової служби за призовом осіб офіцерського складу;
- військових посадових осіб із числа військовослужбовців військової служби за контрактом осіб рядового складу;
- військових посадових осіб із числа військовослужбовців військової служби за контрактом осіб сержантського і старшинського складу;

- військовослужбовців молодшого офіцерського складу військової служби за контрактом осіб офіцерського складу.

Водночас під час дії особливого періоду на строк до його закінчення або до дня фактичного звільнення за деякими працівниками (військовослужбовцями) зберігаються місце роботи і посада (ст. 119 КЗпП України). Мова йде про військовослужбовців, які:

- призвані на строкову військову службу,
- призвані на військову службу за призовом осіб офіцерського складу,
- призвані на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період,
- призвані на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період;
- прийняті на військову службу за контрактом, у тому числі шляхом укладення нового контракту на проходження військової служби.

Обов'язок подання декларації відповідно до ст. 45 Закону виникає у зв'язку зі здійсненням діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або іншої діяльності, зазначеної у пп. «а», «в» – «г» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону, а також перебуванням на посадах (у статусах), зазначених у п. 1, пп. «а», «в» – «г» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону.

Тобто для осіб, визначених у ч. 5 ст. 45 Закону, для визначення належності до суб'єктів декларування першочерговим є визначення місця роботи / статусу до вступу на військову службу.

Якщо особа до вступу на військову службу була суб'єктом декларування (відповідно і суб'єктом, на якого поширюється дія Закону), вона ним і залишається за посадою, яка зберігається за нею. Отже, положення ч. 5 ст. 45 Закону на таку особу не поширюються.

Яка відповідальність передбачена за неподання або несвоєчасне подання декларації?

Кримінальна відповідальність за ст. 366-3 КК України, адміністративна відповідальність за ч. 1 ст. 172-6 КУпАП.

За умисне неподання суб'єктом декларування декларації передбачена кримінальна відповідальність у вигляді штрафу від 2500 до 3000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадських робіт на строк від 150 до 240 годин, або обмеження волі на строк до 2 років, або позбавлення волі строком на 1 рік, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3 років (ст. 366-3 КК України). За несвоєчасне подання без поважних причин декларації передбачена адміністративна відповідальність у вигляді накладення штрафу від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ч. 1 ст. 172-6 КУпАП).

Суб'єктами адміністративної або кримінальної відповідальності за неподання або несвоєчасне подання декларації є особи, які зазначені у п. 1, пп. «а», «в» – «г» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону, які відповідно до ч.ч. 1, 2 ст. 45 Закону зобов'язані подавати декларацію.

! Відомості про осіб, яких притягнуто до відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, підлягають внесенню до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення (Реєстру корупціонерів).